

ระเบียบวิธีวิจัยและลักษณะโดยทั่วไปของข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลที่นำมาศึกษาและวิเคราะห์ครั้งนี้ ได้อาศัยข้อมูลจากโครงการสำรวจภาวะเจริญพันธุ์ ภาวะการตาย และการวางแผนครอบครัวในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2522 (The National Survey of Fertility, Mortality and Family Planning in Thailand) ของ เขตชนบทและเขตเมือง ซึ่งดำเนินการรวบรวมข้อมูลโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างเดือนมีนาคม-พฤษภาคม พ.ศ. 2522 สำหรับการดำเนินงานวิจัยในโครงการนี้ รายละเอียดอื่น ๆ เกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลศึกษา ได้จากเอกสารวิจัยหมายเลข 41 ของสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2525 : 2-8, 69)

การสุ่มตัวอย่าง

สำหรับการออกแบบการสุ่มตัวอย่างนั้น มีครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ๆ คือ ส่วนแรกได้แก่ ครัวเรือนตัวอย่างของโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากร ในปี พ.ศ. 2515 และ 2516 ทั้งเขตเมืองและเขตชนบท (LS 2) ซึ่งจะทำการสัมภาษณ์เฉพาะครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษาเท่านั้น ส่วนที่สองได้แก่ ครัวเรือนตัวอย่างของการสุ่มตัวอย่างใหม่ ทั้งในเขตเมืองและในเขตชนบท ในการสำนวนครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลในการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน และสตรีที่สมรสแล้วที่มีอายุต่ำกว่า 60 ปี ยกเว้นสตรีที่เคยสมรสที่ทำการสัมภาษณ์โดยการติดตามครัวเรือนเดิมในส่วนแรกนั้น ซึ่งบางรายอาจจะมียุเกิน 60 ปี

ในการสุ่มตัวอย่าง ได้มีขั้นตอนของการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ในเขตเมือง ได้จัดแบ่งการสุ่มตัวอย่างเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่หนึ่ง การสุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะสุ่มเป็นเขต ๆ เขตที่ตกเป็นตัวอย่างมี 32 เขต ซึ่งรวมทั้งเขตที่เป็นตัวอย่างเดิมจาก LS ด้วย ในเขตเทศบาลอื่น ๆ จะสุ่มตัวอย่างมา 24 เขต

ขั้นที่สอง เป็นการสุ่มตัวอย่างระดับอำเภอ ได้ทำการสุ่มตัวอย่างอำเภอจาก จังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่างมาจังหวัดละหนึ่งอำเภอ (ยกเว้นอำเภอในกรุงเทพมหานคร)

ขั้นที่สาม เป็นการสุ่มตัวอย่างระดับครัวเรือนโดยสุ่มตัวอย่างครัวเรือน จากอำเภอ ที่ตกเป็นตัวอย่าง โดยแบ่งเป็นครัวเรือนตัวอย่างใหม่ (NS) และครัวเรือนตัวอย่างเก่า (LS) วิธีการหาครัวเรือนตัวอย่างเก่า และครัวเรือนตัวอย่างใหม่ ใช้วิธี Systematic Random Sampling สำหรับในกรณีที่ครัวเรือนเก่ามีจำนวนไม่พอตามที่ต้องการ ให้ไปสัมภาษณ์ครัวเรือนตัวอย่างเก่าใน หมู่บ้านสำรองไว้

ในเขตชนบท ได้จัดแบ่งการสุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่หนึ่ง เป็นการสุ่มตัวอย่างระดับอำเภอ โดยจัดกลุ่มอำเภอในประเทศไทย ตามสัดส่วนของประชาชนออกเป็น 15 กลุ่ม จากกลุ่มอำเภอดังกล่าว จะเลือกอำเภอที่เป็นตัวอย่าง กลุ่มละหนึ่งอำเภอ โดยใช้ Probability Proportional of Population Size Sampling

ขั้นที่สอง เป็นการสุ่มตัวอย่างในระดับหมู่บ้านในแต่ละอำเภอ ตัวอย่างจะเลือก สามหมู่บ้าน เลือกโดยวิธี

ขั้นที่สาม การสุ่มตัวอย่างระดับครัวเรือน แบ่งเป็นครัวเรือนตัวอย่างใหม่ และ ครัวเรือนตัวอย่างเก่า วิธีการหาครัวเรือนตัวอย่างเก่าและครัวเรือนตัวอย่างใหม่ใช้วิธี Systematic Random Sampling สำหรับในกรณีที่ครัวเรือนตัวอย่างเก่ามีไม่พอตามที่ต้องการ ให้ไปสัมภาษณ์ ครัวเรือนตัวอย่างเก่าในหมู่บ้านสำรองไว้

จากการดำเนินงานวิจัยในโครงการสำรวจภาวะเจริญพันธุ์ ภาวะการตาย และการวางแผนครอบครัวครั้งนี้ ได้ครัวเรือนตัวอย่างทั้งสิ้น 2,658 ครัวเรือน จาก 61 หมู่บ้าน ของ 48 อำเภอ 32 จังหวัด ดังมีรายชื่อดังต่อไปนี้

ก. เขตชนบท เลือกตัวอย่างจากโครงการ LS

1. อำเภอเมือง	จังหวัดเชียงราย
2. อำเภอสันกำแพง	จังหวัดเชียงใหม่
3. อำเภอสามเงา	จังหวัดตาก (สำรอง)
4. อำเภอบางเขน	กรุงเทพมหานคร
5. อำเภอบางละมุง	จังหวัดชลบุรี
6. อำเภอศรีประจันต์	จังหวัดสุพรรณบุรี (สำรอง)
7. อำเภอเมือง	จังหวัดกระบี่

8. อำเภอชุมพวง	จังหวัดนครราชสีมา (สำรอง)
9. อำเภอสำปลายมาศ	จังหวัดบุรีรัมย์
10. อำเภอเมือง	จังหวัดมหาสารคาม
11. อำเภออำนาจเจริญ	จังหวัดอุบลราชธานี
12. อำเภอปากพนัง	จังหวัดนครศรีธรรมราช (สำรอง)

ข. เขตชนบท เลือกตัวอย่างใหม่ในโครงการ NS

13. อำเภอสันกำแพง	จังหวัดเชียงใหม่
14. อำเภอเมือง	จังหวัดอุทัยธานี
15. อำเภอหนองบัว	จังหวัดนครสวรรค์
16. อำเภอบางกะปิ	กรุงเทพมหานคร
17. อำเภอรามัญบุรี	กรุงเทพมหานคร
18. อำเภอภาษี	จังหวัดอยุธยา
19. อำเภอนครชัยศรี	จังหวัดนครปฐม
20. อำเภอทุ่งใหญ่	จังหวัดนครศรีธรรมราช
21. กิ่งอำเภอทุ่งฝน	จังหวัดอุดรธานี
22. อำเภอบ้านเหว้า	จังหวัดชัยภูมิ

ค. เขตเมือง เลือกตัวอย่างจากโครงการ LS

1. อำเภอบางรัก	กรุงเทพมหานคร
2. อำเภอพระนคร	กรุงเทพมหานคร
3. อำเภอป้อมปราบ	กรุงเทพมหานคร
4. อำเภอปทุมวัน	กรุงเทพมหานคร
5. อำเภอคูสิต	กรุงเทพมหานคร
6. อำเภอพญาไท	กรุงเทพมหานคร
7. อำเภอพระโขนง	กรุงเทพมหานคร
8. อำเภอยานนาวา	กรุงเทพมหานคร
9. อำเภอธนบุรี	กรุงเทพมหานคร
10. อำเภอบางกอกน้อย	กรุงเทพมหานคร
11. อำเภอบางกอกใหญ่	กรุงเทพมหานคร

12. อำเภอเมือง	จังหวัดสุพรรณบุรี
13. อำเภอเมือง	จังหวัดลพบุรี
14. อำเภอเมือง	จังหวัดสุราษฎร์ธานี
15. อำเภอเมือง	จังหวัดเชียงใหม่
16. อำเภอเมือง	จังหวัดชัยภูมิ
17. อำเภอเมือง	จังหวัดอุบลราชธานี

ง. เขตเมือง เลือกตัวอย่างใหม่ในโครงการ NS

18. อำเภอป้อมปราบ	กรุงเทพมหานคร
19. อำเภอปทุมวัน	กรุงเทพมหานคร
20. อำเภอดุสิต	กรุงเทพมหานคร
21. อำเภอพญาไท	กรุงเทพมหานคร
22. อำเภอพระโขนง	กรุงเทพมหานคร
23. อำเภอยานนาวา	กรุงเทพมหานคร
24. อำเภอธนบุรี	กรุงเทพมหานคร
25. อำเภอบางกอกน้อย	กรุงเทพมหานคร
26. อำเภอคลองสาน	กรุงเทพมหานคร
27. อำเภอบางขุนเทียน	กรุงเทพมหานคร
28. อำเภอบางเขน	กรุงเทพมหานคร
29. อำเภอเมือง	จังหวัดสุพรรณบุรี
30. อำเภอกระทุ่มแบน	จังหวัดสมุทรสาคร
31. อำเภอเมือง	จังหวัดสงขลา
32. อำเภอเมือง	จังหวัดพิษณุโลก
33. อำเภอเมือง	จังหวัดอุดรธานี
34. อำเภอเมือง	จังหวัดสุรินทร์
35. อำเภอเมือง	จังหวัดสกลนคร

ตารางที่ 1 แสดงถึงจำนวนครัวเรือน ตัวอย่าง และประเภทของบุคคลที่ตกเป็นตัวอย่าง ในกรณีที่ไม่สามารถสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนได้ อาจสัมภาษณ์ข้อมูลบางส่วนจากสมาชิกอื่นในครัวเรือน สำหรับคำถามที่สามารถตอบแทนหัวหน้าครัวเรือนได้ ส่วนแบบสอบถามสตรีที่สมรสแล้ว สัมภาษณ์จาก สตรีที่เข้าข่ายเท่านั้น

ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ สัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนได้ 2,658 ราย และสตรีที่สมรสแล้ว 2,702 ราย มีสตรีที่สมรสแล้วจำนวน 44 ราย ที่มีสถานภาพสมรสเป็นหม้าย หย่าร้าง แยกกันอยู่ ตอบคำถามทั้งสองชุด คือ แบบสอบถามหัวหน้าครัวเรือน และแบบสอบถามสตรีที่สมรสแล้ว

ตารางที่ 1 ร้อยละของครัวเรือน หัวหน้าครัวเรือน และสตรีที่เคยสมรสที่ตกเป็น ตัวอย่างในโครงการ NS จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

	เมือง		ชนบท	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือน	471	100.0	2,187	100.0
แบบสอบถามหัวหน้าครัวเรือน				
หัวหน้าครัวเรือน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์	350	74.3	1,857	84.9
สมาชิกอื่น เป็นผู้ให้สัมภาษณ์	121	25.7	330	15.1
แบบสอบถามสตรีที่เคยสมรส				
สตรีที่สมรสแล้ว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์	448	100.0	2,170	100.0

ตารางที่ 2 แสดงครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่างในโครงการสำรวจครั้งนี้ และสัดส่วนของครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่าง ทั้งที่อยู่ในเขตตัวอย่างของ LS เดิม และครัวเรือนที่สุ่มตัวอย่างใหม่จากหมู่บ้าน LS เดิม รวมทั้งส่วนของครัวเรือนที่สุ่มตัวอย่างใหม่ทั้งหมด

ตารางที่ 2 ร้อยละของครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่าง จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย

	เมือง	ชนบท	ทั่วราชอาณาจักร
ครัวเรือน	45.4 (214)	36.4 (796)	38.0 (1,010)
ครัวเรือนใหม่ในเขตตัวอย่าง	4.7 (22)	11.1 (243)	10.0 (265)
ครัวเรือนใหม่ที่ไม่ได้อยู่ในเขตตัวอย่าง	49.9 (235)	52.5 (1,148)	52.0 (1,383)
รวม	100.0 (471)	100.0 (2,187)	100.0 (2,658)

วิธีการสำรวจ

ในการสัมภาษณ์พนักงานสำรวจจะทำการสัมภาษณ์ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้.-

หน่วยตัวอย่าง หมายถึง บ้านที่ตกเป็นตัวอย่าง ซึ่งอาจจะประกอบด้วยหลายครัวเรือน ครัวเรือน ประกอบด้วย บุคคลที่อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน และรับประทานอาหารร่วมสำหรับเดียวกัน โดยไม่คำนึงถึงครอบครัวของแต่ละบุคคลในครัวเรือนหนึ่งอาจมีหลายครอบครัวก็ได้ บุคคลที่จะขอสัมภาษณ์ ในครัวเรือนหนึ่ง จะทำการสัมภาษณ์ทั้งชายและหญิง ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

หัวหน้าครัวเรือน

1. ถ้าในครัวเรือนมีคู่สมรสเพียงคู่เดียว ให้สัมภาษณ์สามี
2. ถ้าในครัวเรือนมีคู่สมรส 2 คู่ หรือมากกว่านั้น ให้เลือกสัมภาษณ์สามีคนหนึ่ง

ตามเกณฑ์ ดังนี้.-

ก. เป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการทำมาหากินของครัวเรือนมากกว่าคู่สมภรรยา
คู่อื่น

ข. ถ้าไม่สามารถกำหนดได้ว่าผู้ใดมีความสำคัญต่อการทำมาหากินของครัวเรือน ให้สัมภาษณ์ชายที่อาวุโสสูงสุด แต่งงานแล้ว และกำลังอยู่กับภรรยา

3. ถ้าในครัวเรือนไม่มีคู่สมรสเลย ให้สัมภาษณ์บุคคลใดบุคคลหนึ่งตามเกณฑ์ดังนี้ คือ
- บุคคลที่มีความสำคัญต่อการทำมาหากินของครัวเรือน
 - ถ้าไม่สามารถกำหนดได้ว่าผู้ใดมีความสำคัญต่อการทำมาหากินของครัวเรือน

ให้สัมภาษณ์บุคคลที่มีอาวุโสสูงสุด

หญิงที่รับสัมภาษณ์

ให้สัมภาษณ์ภรรยาของชายที่ถูกสัมภาษณ์ และหญิงทุกคนในครัวเรือนที่อายุต่ำกว่า 60 ปี เคยสมรสแล้ว ไม่ว่าจะสถานภาพสมรสในปัจจุบันจะเป็นเช่นไรก็ตาม เช่น หม้าย หรือหย่าร้าง

เนื้อหาแบบสอบถาม

1. คำถามเกี่ยวกับจำนวนบุตร

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ จำนวนบุตรที่ต้องการ โดยศึกษาจากการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน และสตรีในเขตเมืองและชนบท ดังนี้

1.1 จำนวนบุตรที่มีชีวิต นำมาจากคำตอบที่ถามว่า "เวลานี้มีบุตรกี่คน" ซึ่งถามหัวหน้าครัวเรือน

1.2 จำนวนบุตรที่ต้องการ ได้มาจากคำตอบที่ถามว่า "ถ้าให้ท่านเลือกมีบุตรกี่คนก็ได้ตามใจชอบ ท่านจะต้องการมีบุตรทั้งหมดกี่คน" ซึ่งถามสตรีที่มีอายุระหว่าง 15-49 ปี ที่สมรสแล้ว

2. แบบสอบถามที่เกี่ยวกับสตรี

แบบสอบถามของโครงการสำรวจภาวะเจริญพันธุ์ ภาวะการตาย และการวางแผนครอบครัวในประเทศไทย พ.ศ. 2522 ในส่วนที่เกี่ยวกับสตรีที่สมรสแล้ว จะถามข้อมูลในรายละเอียดแต่ละส่วนของสตรี ดังต่อไปนี้

2.1 ประวัติด้านการย้ายถิ่นและประสบการณ์ทำงาน โดยถามถึงการทำงานและลักษณะของงานทั้งก่อนและหลังการสมรส

2.2 การติดต่อกับโลกภายนอก ถามข้อมูลเกี่ยวกับการเข้าถึงสื่อมวลชน ประเภทต่าง ๆ เช่น การดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ การอ่านหนังสือพิมพ์ และสิ่งพิมพ์ประเภทอื่นด้วย

2.3 ผลดี ผลเสียของการมีบุตร เป็นคำถามเรื่องเดียวกับส่วนที่ 4 ในแบบสอบถามหัวหน้าครัวเรือน คือ ถามถึงความคิดเกี่ยวกับการพึ่งพาอาศัยบุตรยามแก่เฒ่า จำนวนบุตรในอุดมคติ อายุแรกสมรสที่เหมาะสมสำหรับบุตรชายและบุตรสาว

2.4 การสมรส ถามถึงจำนวนครั้งของการสมรส และอายุที่สมรสครั้งปัจจุบัน ในกรณีที่สมรสมากกว่าหนึ่งครั้ง จำนวนบุตรเกิดรอด ที่อยู่อาศัยก่อนและหลังการสมรส

2.5 ประวัติการตั้งครรภ์โดยละเอียด

2.6 การเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา

2.7 จำนวนบุตรที่ต้องการ

2.8 ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ทักษะติดต่อวิธีการคุมกำเนิดแต่ละวิธี แหล่งที่ได้รับบริการ การใช้การคุมกำเนิดในอดีตและปัจจุบัน สาเหตุที่ใช้วิธีการคุมกำเนิดวิธีนั้น ๆ

2.9 ความรู้ ทักษะ เกี่ยวกับการทำแท้ง ถ้ามถึงความรู้เกี่ยวกับการทำแท้งแต่ละวิธี ทักษะติดต่อการยินยอมให้สตรีที่ตั้งครรภ์แล้วทำแท้งได้หรือไม่ ในสถานการณ์ต่าง ๆ

สตรีที่มีอายุเกิน 49 ปี บริบูรณ์ขึ้นไปนั้น จะไม่ถามเรื่องเกี่ยวกับความรู้และการปฏิบัติการวางแผนครอบครัว รวมทั้งไม่ถามถึงความต้องการบุตรเพิ่ม

วิธีวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรที่มีผลกระทบต่อช่วงห่างของการมีบุตรคนแรกของสตรี ในรูปของตารางค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้คอมพิวเตอร์คำนวณค่าดังกล่าว

ข้อจำกัดของการศึกษาครั้งนี้

1. ที่มาของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้ข้อมูลจากโครงการวิจัยระดับชาติเกี่ยวกับภาวะเจริญพันธุ์ ภาวะการตาย และการวางแผนครอบครัวในประเทศไทย เมื่อ ปี พ.ศ.2522 การนำข้อมูลจากโครงการนี้เพื่อที่จะศึกษาถึงช่วงห่างของการมีบุตรคนแรกนั้น โครงการนี้ไม่ได้ถามโดยตรงที่เกี่ยวกับเรื่องนี้โดยเฉพาะทั้งหมด ดังนั้น เกี่ยวกับตัวแปรอื่น ๆ นอกเหนือจากตัวแปรที่ได้ทำการศึกษาในที่นี้ เช่น ปัจจัยทางด้านสรีระของสตรี ตลอดจนปัจจัยทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และประชากรของสามีโดยเฉพาะ ก็มีผลกระทบต่อช่วงห่างของการมีบุตรคนแรกของสตรีทั้งสิ้น แต่เนื่องจากโครงการนี้ ไม่ได้ถามโดยตรงดังกล่าว ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ จึงไม่ได้นำมาเข้ามามีประกอบการวิเคราะห์ด้วย

2. จากตัวอย่างที่สัมภาษณ์สตรีทั้งหมด เมื่อนำมาวิเคราะห์ตัวแปรอิสระในบางตัว จำนวนสตรีตัวอย่างนี้จะไม่เท่ากัน เพราะได้มีการตัดคำตอบของสตรีบางคำตอบออก เช่น ไม่ตอบ ไม่ทราบ หรือคำตอบที่ไม่เข้าข่ายที่จะนำมาศึกษาได้

ลักษณะทั่วไปของข้อมูล

จากการไปสัมภาษณ์สตรีที่ตกเป็นตัวอย่าง จำนวนทั้งหมดในเขตเมืองเท่ากับ 550 คน ในเขตชนบทเท่ากับ 2,536 คน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้พิจารณาเลือกเอาเฉพาะที่สตรีที่สมรส ครั้งแรกและกำลังอยู่กินกับสามีคนนั้นอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้น สตรีที่ตกเป็นตัวอย่างที่เข้าข่ายที่จะนำมา ศึกษาจำนวนสตรีตัวอย่างจึงลดลงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสและกำลังอยู่กินกับสามี จำแนกตามอายุ และ เขตที่อยู่อาศัย

อายุ (ปี)	เขตที่อยู่อาศัย		
	เมือง	ชนบท	ทั้งประเทศ
ต่ำกว่า 25	12.3 (48)	15.9 (279)	15.2 (327)
25-34	30.7 (119)	28.8 (506)	29.1 (625)
35-44	32.5 (126)	27.8 (489)	28.7 (615)
45 ปีขึ้นไป	24.5 (95)	27.5 (483)	26.9 (578)
รวม	100.0 (388)	100.0 (1,757)	100.0 (2,145)

อายุสตรี

เกี่ยวกับอายุสตรี (ในตารางที่ 3) พบว่า สตรีที่ตกเป็นตัวอย่างทั้งประเทศในกลุ่มอายุ 25-34, 35-44 และกลุ่มอายุ 45 ปี ขึ้นไปนั้น มีจำนวนใกล้เคียง คือ ร้อยละ 29.1, 28.7 และ 26.9 ตามลำดับ และถ้าพิจารณาตามเขตที่อยู่อาศัยในเขตเมืองและเขตชนบท พบว่าจำนวนสตรีในกลุ่มอายุ 25-35 และ 35-44 ปี สตรีในเขตเมืองมีจำนวนมากกว่าสตรีในเขตชนบทเล็กน้อย คือ ในเขตเมืองมีจำนวนร้อยละ 30.7 และ 32.5 ในเขตชนบทมีจำนวนร้อยละ 28.8 และ 27.8 สำหรับสตรีที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี และกลุ่มอายุ 25 ปีขึ้นไปนั้น ปรากฏว่า จำนวนสตรีในเขตชนบทมีจำนวนมากกว่าสตรีในเขตเมืองทั้งสองกลุ่มอายุดังกล่าว คือ ในเขตชนบทมีจำนวนร้อยละ 5.9 และ 27.5 แต่ในเขตเมืองมีจำนวนร้อยละ 12.3 และ 24.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสและกำลังอยู่กับสามี จำแนกตามอาชีพ และ เขตที่อยู่อาศัย

อาชีพ	เขตที่อยู่อาศัย		
	เมือง	ชนบท	ทั้งประเทศ
วิชาชีพบริหาร และ เสมียน	14.9 (57)	1.8 (31)	4.1 (88)
ค้าขาย	15.1 (58)	1.9 (33)	4.3 (91)
เกษตรกรรม	2.3 (9)	8.3 (145)	7.3 (155)
ขนส่งและบริการ	14.6 (56)	6.8 (118)	8.2 (174)
ไม่ได้ทำงาน	53.0 (203)	81.2 (1,414)	76.1 (1,617)
รวม	100.0 (383)	100.0 (1,714)	100.0 (2,124)

(ไม่รวมค่าตอบที่ไม่เข้าข่าย ไม่ทราบ และไม่ตอบ จำนวน 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.98)

อาชีพของสตรี

อาชีพของสตรี (ตารางที่ 4) พบว่าสตรีที่ตกเป็นตัวอย่างทั้งประเทศ โดยส่วนมากไม่ได้ทำงานมีจำนวนร้อยละ 76.1 สำหรับสตรีที่ทำงานนั้น ปรากฏว่า เป็นสตรีที่ประกอบอาชีพขนส่งและบริการกับอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 8.2 และ 7.3 นอกจากนี้ เป็นสตรีที่ประกอบอาชีพค้าขายกับอาชีพวิชาชีพ บริหาร และ เสมียน จำนวนร้อยละ 4.3 และ 4.1 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบจำนวนร้อยละของสตรีตามเขตที่อยู่อาศัย พบว่าในจำนวนสตรีที่ไม่ได้ทำงาน สตรีในเขตชนบทมีจำนวนมากกว่าสตรีในเขตเมือง คือ ในเขตชนบทมีจำนวนร้อยละ 81.2 เขตเมืองมีจำนวนร้อยละ 53.0 ในสตรีที่ประกอบอาชีพอื่น คือ วิชาชีพบริหาร และ เสมียน กับอาชีพค้าขายและอาชีพขนส่งและบริการ ปรากฏว่าจำนวนสตรีในเขตเมืองที่ประกอบอาชีพเหล่านี้ มีจำนวนมากกว่าในเขตชนบททั้งสิ้น คือ ในเขตเมืองเท่ากับร้อยละ 14.9, 15.1 และ 16.4 ในเขตชนบทมีร้อยละ 1.8, 1.9 และ 6.8 ตามลำดับ สำหรับอาชีพเกษตรกรรม กลับพบว่าสตรีในเขตชนบทประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากกว่าสตรีในเขตเมือง กล่าวคือ สตรีในเขตชนบทประกอบอาชีพเกษตรกรรมร้อยละ 8.3 ในเขตเมืองมีสตรีที่ประกอบอาชีพนี้ร้อยละ 2.3 เท่านั้น

ตารางที่ 5 อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรส และกำลังอยู่กับสามี จำแนกตาม
ระดับรายได้ของครอบครัว และ เขตที่อยู่อาศัย

รายได้ของครอบครัว (บาท/เดือน)	เขตที่อยู่อาศัย		
	เมือง	ชนบท	ทั้งประเทศ
ต่ำกว่า 1,000	20.5 (60)	56.6 (840)	50.7 (900)
1,001-2,000	19.2 (56)	21.3 (316)	21.0 (372)
2,001-3,000	18.2 (53)	9.2 (136)	10.6 (189)
3,001-4,000	10.3 (30)	4.9 (73)	5.8 (103)
4,001-6,000	14.0 (41)	3.8 (56)	5.5 (97)
6,001 ขึ้นไป	17.8 (52)	4.2 (62)	6.4 (114)
รวม	100.0 (292)	100.0 (1,483)	100.0 (1,775)

\bar{X} = 3845.68 \bar{X} = 1908.93 \bar{X} = 2259.26

S.D. = 9299.38 S.D. = 7746.60 S.D. = 8081.80

(ไม่รวมครอบครัวที่คำนวณรายได้ไม่ได้ ครอบครัวที่ไม่มีรายได้ และค่าตอบไม่เข้าข่าย ไม่ทราบ ไม่ตอบ จำนวน 370 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 17.25)

รายได้ของครอบครัว (บาท/เดือน)

รายได้ของครอบครัว (ตารางที่ 5) พบว่า ในทั้งประเทศรายได้ครัวของสตรี โดยเฉลี่ยเท่ากับ 2,295.26 บาท และมีความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 8081.80 เมื่อพิจารณาจำนวนสตรีที่มีรายได้ครอบครัวต่าง ๆ ปรากฏว่า โดยส่วนมากครอบครัวของสตรีมีรายได้ต่ำกว่า 1,000 บาท ซึ่งมีร้อยละ 50.7 รองลงมาเป็นสตรีที่มีครอบครัวมีรายได้ 1,001-2,000บาท มีร้อยละ 21.0 นอกจากนั้น สตรีที่ครอบครัวมีรายได้ที่สูงขึ้น คือ 2,001-3,000, 3,001-4,000, 4001-6,000 และ 6,001 บาท ขึ้นไป มีจำนวนน้อยมาก คือ ร้อยละ 10.6, 5.8, 5.5 และ 6.4 ตามลำดับ แต่เมื่อเปรียบเทียบรายได้ของครอบครัวตามเขตที่อยู่อาศัย พบว่าสตรีในเขตเมืองมีรายได้ของครอบครัว โดยเฉลี่ยเท่ากับ 3,845.68 บาท และมีความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ

9299.38 ส่วนในเขตชนบทเท่ากับ 1,908.93 บาท และมีความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 7,746.60 และถ้าพิจารณาจำนวนสตรีในกลุ่มรายได้ต่าง ๆ ปรากฏว่าสตรีที่ครอบครัวมีรายได้ต่ำกว่า 1,000 และ 1,001-2,000 บาท จำนวนครอบครัวในเขตชนบทมีมากกว่าในเขตเมือง คือ ในเขตชนบทมีร้อยละ 56.6 และ 21.3 ส่วนในเขตเมืองมีร้อยละ 20.5 และ 19.2 ตามลำดับ สำหรับสตรีที่ครอบครัวมีรายได้ที่สูงขึ้น คือ 2,001-3,000, 3,001-4,000, 4,001-6,000 และ 6,001 บาท ขึ้นไปนั้น จำนวนครอบครัวสตรีในเขตเมืองมีมากกว่าในเขตชนบททั้งสิ้น คือ ในเขตเมืองมีร้อยละ 18.2, 10.3, 14.0 และ 17.8 ในเขตชนบทมีร้อยละ 9.2, 4.9, 3.8 และ 4.2 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า โดยส่วนมากรายได้ของครอบครัวสตรีในเขตเมืองสูงกว่ารายได้ของครอบครัวของสตรีในเขตชนบท

ตารางที่ 6 อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสและกำลังอยู่กินกับสามี จำแนกตามระดับการศึกษา และ เขตที่อยู่อาศัย

ระดับการศึกษา	เขตที่อยู่อาศัย		
	เมือง	ชนบท	ทั้งประเทศ
ไม่ได้เรียน	15.1 (56)	18.5 (323)	17.9 (379)
ป.1-ป.4	54.2 (201)	77.3 (1,347)	73.2 (1,548)
ป.5-ม.ศ.3	18.6 (69)	2.5 (43)	5.3 (112)
ม.ศ.4 ขึ้นไป	12.1 (45)	1.7 (30)	3.5 (75)
รวม	100.0 (371)	100.0 (1,743)	100.0 (2,114)

(ไม่รวมสตรีที่เทียบระดับการศึกษาไม่ได้ และคำตอบไม่เข้าข่าย ไม่ทราบ ไม่ตอบ จำนวน 31 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.44)

ระดับการศึกษา

เกี่ยวกับระดับการศึกษาของสตรี (ตารางที่ 6) พบว่า โดยส่วนมากสตรีมีระดับการศึกษา ป.1-ป.4 ในทั้งประเทศมีร้อยละ 73.2 รองลงมาเป็นสตรีที่ไม่ได้เรียน และสตรีที่มีระดับการศึกษา ป.5-ม.ศ.3 มีร้อยละ 17.9 และ 5.3 ตามลำดับ ส่วนผู้ที่มีระดับการศึกษา ม.ศ.4 ขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด มีเพียงร้อยละ 3.5 เท่านั้น เมื่อเปรียบเทียบระดับการศึกษาของสตรีในเขตเมือง และในเขตชนบท พบว่าสตรีที่ไม่ได้เรียนและ ป.1-ป.4 ในเขตชนบทมีมากกว่าในเขตเมือง คือ ร้อยละ 18.5 และ 77.3 ในเขตเมืองมีร้อยละ 15.1 และ 45.2 ตามลำดับ นอกจากนั้น ที่ระดับการศึกษา ป.5-ม.ศ.3 และ ม.ศ.4 ขึ้นไป ปรากฏว่าในเขตเมืองมีมากกว่าในเขตชนบท คือ ร้อยละ 18.6 และ 12.1 ส่วนในเขตชนบทเท่ากับร้อยละ 2.5 และ 1.7 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าสตรีในเขตเมือง โดยส่วนมากมีระดับการศึกษาที่สูงกว่าสตรีในเขตชนบท

ตารางที่ 7 อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรส และกำลังอยู่กินกับสามี จำแนกตามอายุ แรกสมรส และเขตที่อยู่อาศัย

อายุแรกสมรส (ปี)	เขตที่อยู่อาศัย		
	เมือง	ชนบท	ทั้งประเทศ
ต่ำกว่า 20	34.3 (133)	49.8 (875)	47.0 (1,008)
20-24	40.5 (157)	39.3 (690)	39.5 (847)
25-29	20.1 (78)	8.4 (148)	10.5 (224)
30 ปีขึ้นไป	5.2 (20)	2.5 (44)	3.0 (64)
รวม	100.0 (388)	100.0 (1,757)	100.0 (2,145)

$$\bar{X} = 21.94 \quad \bar{X} = 20.11 \quad \bar{X} = 20.44$$

$$S.D. = 4.49 \quad S.D. = 3.62 \quad S.D. = 3.85$$

อายุแรกสมรส

เกี่ยวกับอายุแรกสมรสของสตรี (ตารางที่ 7) พบว่าในทั้งประเทศ สตรีมีอายุแรกสมรส โดยเฉลี่ยเท่ากับ 20.44 ปี และมีความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.85 เมื่อพิจารณาจำนวนสตรีในแต่ละกลุ่มอายุแรกสมรส ปรากฏว่าสตรีที่สมรสเมื่ออายุต่ำกว่า 20 ปี มีจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ 47.0 รองลงมาเป็นสตรีที่สมรสเมื่ออายุ 20-24, 25-29 และ 30 ปีขึ้นไป ซึ่งมีร้อยละ 39.5, 10.5 และ 3.0 ตามลำดับ แต่เมื่อเปรียบเทียบอายุแรกสมรสของสตรีตามเขตที่อยู่อาศัย พบว่า สตรีในเขตเมืองมีอายุแรกสมรสโดยเฉลี่ยเท่ากับ 21.94 ปี และมีความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.49 ส่วนในเขตชนบทเท่ากับ 20.11 ปี และมีความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.62 และถ้าพิจารณาจำนวนสตรีในกลุ่มอายุแรกสมรสต่าง ๆ ในเขตเมืองและในเขตชนบทนั้น ปรากฏว่าสตรีที่สมรสเมื่ออายุต่ำกว่า 20 ปี ในเขตเมืองมีร้อยละ 34.3 ในเขตชนบทมีจำนวนที่มากกว่า คือ ร้อยละ 49.8 นอกจากนี้ ในกลุ่มสตรีที่สมรสเมื่ออายุ 20-24 ปี ในเขตเมืองและในเขตชนบท มีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ ในเขตเมืองมีร้อยละ 40.5 และในเขตชนบทมีร้อยละ 39.3 สำหรับสตรีที่สมรสเมื่ออายุ 25-29 และ 30 ปีขึ้นไปนั้น สตรีในเขตเมืองมีจำนวนมากกว่าในเขตชนบท กล่าวคือ ในเขตเมืองมีร้อยละ 20.1 และ 5.2 และในเขตชนบทมีร้อยละ 8.4 และ 2.5 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าสตรีในเขตชนบทจะทำการสมรสเมื่ออายุน้อยกว่าสตรีในเขตเมือง

ตารางที่ 8 อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรส และกำลังอยู่กินกับสามี จำแนกตาม
จำนวนบุตรที่สตรีต้องการ และเขตที่อยู่อาศัย

จำนวนบุตรที่ต้องการ (คน)	เขตที่อยู่อาศัย		
	เมือง	ชนบท	ทั้งประเทศ
1	3.4 (13)	1.6 (28)	2.0 (41)
2	31.7 (120)	26.9 (463)	27.8 (583)
3	20.9 (79)	21.9 (376)	21.7 (455)
4 ขึ้นไป	43.9 (166)	49.6 (852)	48.5 (1,018)
รวม	100.0 (378)	100.0 (1,719)	100.0 (2,097)

(ไม่รวมสตรีที่ไม่ต้องการมีบุตร ไม่จำกัดจำนวนบุตร และคำตอบไม่เข้าข่าย ไม่ทราบ ไม่ตอบ
จำนวน 48 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.24)

จำนวนบุตรที่ต้องการ

จำนวนบุตรที่สตรีต้องการจะมี (ตารางที่ 8) พบว่าโดยส่วนมากสตรีมีความต้องการบุตร
4 คนขึ้นไป ในทั้งประเทศ มีร้อยละ 48.5 รองลงมาเป็นสตรีที่ต้องการบุตร 2 คน มีร้อยละ 27.8
และมีผู้ที่ต้องการบุตร 3 คน มีร้อยละ 21.7 ในส่วนของสตรีที่มีความต้องการบุตรคนเดียว มีจำนวน
น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 2.0 เมื่อเปรียบเทียบจำนวนสตรีที่มีความต้องการบุตรจำนวนต่าง ๆ พบว่า
สตรีในเขตชนบทมีความต้องการบุตร 4 คนขึ้นไป มีร้อยละ 49.6 และมีจำนวนมากกว่าสตรีในเขต
เมืองที่มีเพียงร้อยละ 43.9 ขณะเดียวกัน ในกลุ่มสตรีที่ต้องการบุตร 2 และ 3 คนนั้น ปรากฏว่า
สตรีในเขตเมืองมีจำนวนมากกว่าสตรีในเขตชนบท นั่นคือ ในเขตเมืองมีร้อยละ 31.7 และ 20.9
ในเขตชนบทมีร้อยละ 26.9 และ 21.9 สำหรับในกลุ่มที่สตรีต้องการบุตรคนเดียว สตรีในเขตเมือง
มีร้อยละ 3.4 สูงกว่าจำนวนสตรีในเขตชนบทที่มีร้อยละ 1.6 แสดงให้เห็นว่าสตรีในเขตชนบทมีความ
ต้องการบุตรในจำนวนที่มากกว่าสตรีในเขตเมือง

ตารางที่ 9 อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรส และกำลังอยู่กับสามี จำแนกตามช่วงห่างของการมีบุตรคนแรกของสตรี และ เขตที่อยู่อาศัย

ช่วงห่างของการมีบุตรคนแรก ของสตรี (จำนวนเดือน)	เขตที่อยู่อาศัย		
	เมือง	ชนบท	ทั้งประเทศ
7-11	15.5 (48)	17.0 (229)	16.7 (277)
22-23	58.7 (182)	29.7 (400)	35.1 (582)
24-35	14.2 (44)	40.3 (552)	35.4 (586)
36-47	5.2 (16)	6.2 (84)	6.0 (100)
48 ขึ้นไป	6.4 (20)	6.8 (91)	6.7 (111)
รวม	100.0 (310)	100.0 (1,346)	100.0 (1,656)

$$\bar{X} = 22.67$$

$$\bar{X} = 23.40$$

$$\bar{X} = 23.29$$

$$S.D. = 15.06$$

$$S.D. = 14.84$$

$$S.D. = 14.89$$

(ไม่รวมสตรีที่ยังไม่มีบุตร และคำตอบไม่เข้าข่าย ไม่ทราบ ไม่ตอบ จำนวน 486 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.69)

ช่วงห่างของการมีบุตรคนแรกของสตรี

เกี่ยวกับช่วงห่างของการมีบุตรคนแรกของสตรีนั้น (ตารางที่ 9) พบว่าในทั้งประเทศ ช่วงห่างของการมีบุตรคนแรกของสตรี โดยเฉลี่ยเท่ากับ 23.29 เดือน และมีความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 14.89 เมื่อพิจารณาสตรีที่มีช่วงห่างต่าง ๆ ปรากฏว่า ส่วนมากสตรีมีช่วงห่างของการมีบุตรคนแรก 22-23 และ 24-35 เดือน ซึ่งมีร้อยละ 35.1 และ 35.4 ตามลำดับ รองลงมาเป็นสตรีที่มีช่วงห่างของการมีบุตรคนแรกเท่ากับ 7-11 เดือน ซึ่งมีร้อยละ 16.7 ส่วนสตรีที่มีช่วงห่างระยะเวลาดังกล่าว 36-47 และ 48 เดือนขึ้นไป มีจำนวนสตรีใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 6.0 และ 6.7 ตามลำดับ แต่เมื่อเปรียบเทียบช่วงห่างของการมีบุตรคนแรกของสตรีตามเขตที่อยู่อาศัย พบว่าสตรีในเขตเมืองมีช่วงห่างของการมีบุตรคนแรกโดยเฉลี่ยเท่ากับ 22.67 เดือน และมีความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 15.06 ส่วนในเขตชนบทเท่ากับ 23.40 และมีความเบี่ยงเบน

มาตรฐานเท่ากับ 14.88 และถ้าพิจารณาจำนวนสตรีที่มีช่วงห่างต่าง ๆ ในเขตเมืองและเขตชนบท
ปรากฏว่า ที่ช่วงห่างของการมีบุตรคนแรกเท่ากับ 12-23 เดือนนั้น สตรีในเขตเมืองมีร้อยละ 58.7
ซึ่งมากกว่าในเขตชนบทที่มีร้อยละ 29.7 สำหรับสตรีที่มีช่วงห่างของการมีบุตรคนแรกเท่ากับ 7-11,
24-35, 36-47 และ 48 เดือนขึ้นไป สตรีในเขตชนบทมีจำนวนมากกว่าสตรีในเขตเมืองทั้งสิ้น
กล่าวคือ ในเขตชนบทมีร้อยละ 17.0, 40.3, 6.2 และ 6.8 ส่วนในเขตเมืองมีร้อยละ 15.5,
14.2, 5.2 และ 6.4 ตามลำดับ